

2

H

Biologia

ÉRTEKEZÉSEK  
MÉSZETTUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

A III. OSZTÁLY RENDELETÉBŐL

SZERKESZTI

SZABÓ JÓZSEF

OSZTÁLYTITKÁR.

XIII. KÖTET. VIII. SZÁM. 1883.

ÚJ VAGY KEVÉSBBÉ ISMERT  
H A S G O M B Á K.

GASTEROMYCETES NOVI VEL MINUS COGNITI.

V TÁBLÁVAL.

KALCHBRENNER KÁROLY,

R. TAGTÓL.

(Beterjesztette kiadásra a III. oszt. értekezetén 1883. június 25-én  
Jurányi L. r. t.)

OSZK  
KÖNYVELOSZTÓ  
EGYÜTTMŰKÖDÉS  
Ara 50 kr. N.



BUDAPEST, 1884.

A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA.  
(Az Akadémia épületében.)

~~ALL. POLGÁRI ISK. TANÍTÓKÉPZŐ INTÉZET. KÖNYVTÁR~~  
Érkezett: 18... év... hó...  
8023 Csoporszáma 1154



# É R T E K E Z É S E I

a természettudományok köréből.

**Első kötet. 1867–1870.**

**Második kötet. 1870–1871.**

**Harmadik kötet. 1872.**

**Negyedik kötet. 1873.**

**Ötödik kötet. 1874.**

**Hatodik kötet. 1875.**

**Hetedik kötet. 1876.**

**Nyolczadik kötet. 1877.**

I. Az isogonok rendhagyó menetéről Magyarország erdélyi részeiben Schenzl. 40 kr. — II. A hortobágyi keserűvíz elemzése. Dr. Schvarczer 10 kr. — III. Adatok a járulékos gyökerek fejlődéséhez. Schuch. 10 kr. — IV. Vizsgálatok a fulminátok (dúrsavvegyek) vegyalkata felett. Dr. Steiner. 20 kr. — V. Az emberi vese Malpighi-féle lobrai. Lenhossék József. 20 kr. — VI. Adalékok a kárpátok földtani ismeretéhez. Hantken Miksa. 10 kr. — VII. Tanulmányok az aldehidek vegyületeiről phenolokkal. (Első értekezés.) Dihydroxyphenyl-aethan és vegyületei. Dr. Fabinyi Rudolf. 10 kr. — VIII. Magyarhoni Anglesíték. Székfoglaló értekezés Dr. Krenner József Sándortól. (9 táblával.) 20 kr. — IX. A vas chemiai alkata és keménysége közötti vonatkozások. Kerpely Antaltól. Két táblával és több rajzzal a szöveg között. 20 kr. — X. Ásvány- és kőzettani közlemények Erdélyből. Dr. Koch Antal lev. tagtól. 20 kr. — XI. Emlébeszéd Dr. Entz Ferencz a m. tud. akadémia levelező tagja fölött. Galgóczy Károly, lev. tagtól. 10 kr. — XII. Hőmennyiség-mérések. Schuller Alajos és dr. Wartha Vincze tanároktól. Egy táblával. 20 kr. — XIII. Folyékony cýános vas-nagyolvasztóból. Közli Kerpely Antal l. tag. 10 kr. — XIV. Dolgozatok a k. m. tud. egyetem vegytani intézetéből. Közli Jendrássik Jenő l. tag. 50 kr. — XV. Lázás bántalmak egyik okbeli tényezőjéről. Székfoglaló értekezés. Balogh Kálmántól. 20 kr. — XVI. Szibériai és délamerikai gombák (Fungi e Sibiria et America Australi.) Kalchbrenner Károly r. tagtól. Négy táblával. 60 kr.

**Kilencedik kötet. 1878–1879.**

I. Adatok a dentinfogok finomabb szerkezetének ismeretéhez. Teschle<sup>r</sup> György reáliskolai tanártól Körnöczbányán. 7 táblán rajzolt 28 ábrával. 60 kr. — II. A ditroi syenitözmzs kőzettani és hegyszerkezeti viszonyairól. Koch. 1 tábla rajzzal. 30 kr. — III. A gyuladásról. Thanhoffer. 3 tábla rajzzal. 40 kr. — IV. Néhány gázkeverék színképi vizsgálata. Lengyel. 1 tábla rajzzal. 10 kr. — V. Új adatok Magyarhon kryptogam virányához az 1878. évből. Hazzlinsky 10 kr. — VI. Agyszöveti vizsgálatok. Laufenaer. 2 tábla rajzzal. 10 kr. — VII. Emlébeszéd Balla K. felett. Galgóczy. 10 kr. — VIII. Az érverésről Thanhoffer. 64 fametszvény és 1 tábla. 50 kr. — IX. Urvölgyit egy új réz-ásvány. Szabó. 1 tábla rajzzal. 10 kr. — X. A Pinguicula alpina mint rovarevő növény. Klein Gyulától. 2 tábla rajzzal. 20 kr. — XI. Az aczél megkülönböztető jelei. (Indított tömecsü állapot, meleg törő próba.) Kerpely Antaltól. 30 kr. — XII. Hébert és Munier Chalmas közleményei a magyarországi ó-harmadkori képződményekről. Hantken Miksától. Két tábla rajzzal. 20 kr. — XIII. Fouqué munkája Santorin vulkán szigetéről, megismerteti és jegyzetekkel kíséri dr. Szabó József. 20 kr. — XIV. Emlébeszéd néhai dr. Kovács-



ÉRTEKEZÉSEK  
A TERMÉSZETTUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL.  
KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

A III. OSZTÁLY RENDELETÉBŐL

SZERKESZTI

SZABÓ JÓZSEF

OSZTÁLYTITKÁR.

Új vagy kevesebb ismert hasgombák.

*Gasteromycetes novi vel minus cogniti.*

V. TÁBLÁVAL.

KALCHBRENNER KÁROLY,

r. tagtól.

(Beterjesztette kiadásra a III. oszt. értekezletén 1883. június 25-én.

Jurányi L. r. t.)

I. Szömöröcsögfélék.

1. Süvegesek.

*Hymenophallus togatus* Kalchb.

(I. Tábla.)

Külső körleje gömbölyded, vastag, alján néhány ritka helyen egymással érintkező gyökéridomú rosttal, felső részén néhány szabálytalan czafatra oszolván, sárgás. Tönkje hengerded, kissé hasas, felfelé kevésbé vékonyodó, csak imitt-amott likaesos, 5—6 hüvelyk hosszú, 1 hüvelyk vastag. Kalapja tojásdad, kúpos, tetején átfúrt, szélén egy hozzásimuló, ránczos, keskeny hártáival, mélyen gödröcskés-reczézett, feketés, olajzöld. Fátyola a kalappal érintkező, *trombita idomú*, szélén ép, *kicsiny* vagy közép nagyságu kerekded likaktól reczézett, a tönk feléig lefüggő, fehér.

Észak-Amerika, Pennsylvania, Betlehem táján, szedte E. A. Rau, a ki ezen gombát ábrázoló igen sikerült fényképet is küldött.



*Omphalophallus* K. új alnem.

Belső körlje süvegidomu, *szabad*, tetején *át nem fűrt*, *behorpadt* (homorú) alig ránczos.

Valamennyi szömörcsög között csakis a *Xylophallus* Montg. süvegidomú, át nem fűrt, szabad kalappal bír; de ezen, Cayenneben tenyésző gomba fán terem, be nem horpadt kalapjának karimája pillás, s azonkívül termete tizszer kisebb; ennélfogva a mi fajunk vele egy alnembe nem állitható.

*Omphalophallus retusus* K. n. sp.

(II. Tábla. 1. ábra.)

Külkörlje bőrszerű, tojásdad, kocsonyától duzzadó, sima, fehér, tövén egy erős egyszerű gyökkel, fenn szabálytalan lebe nyekre szakadó. Tönkje csöves, 6 hüvelyknyi magas, felületén sejtes, gödröcskés, sárga. Süvege tojásdad, tetején *behorpadt*, *homorú*, *gyöngén ránczos*, belső oldalán sima, szürke; karimáján ép. Spóratömege lefolyó, úgy, hogy a süveg teteje és felső fele mezteleonné és fehérré lesz, míg alsó fele fekete marad.

Australia. A földön. Illawara N. S. Wales, szedte Kir- on. Termete, nagysága olyan, mint a mi *Phallus impedicu- sunké*.

## 2. Czafatosak.

*Aseroë rubra* Berkl.

Ezen, elég ismert faj ábráját azért közlöm, mivel egy, Australiában lakó úrhölgy (Mistress Forde) által, friss pél- dány után mesterileg festetett, és oly alakot mutat, mely széle- sebb czafatjai által, a Berkeley-féle ábrától némileg eltér.

Australia N. S. Wales. Közlé B. Mueller.

## II. Pöfete g félék.

### 1. Tengelylábuaik.

*Secotium excavatum* K. n. sp.

(III. Tábla.)

Külön tönkkel bíró körlje bőrszerű, kalapidomú, sima vagy ránczos, néha barnán pelyhes pikkelyes; alsó felületén



czafatokra foszlik s végtére eltűnvn, a meztelen sporatómeget mutatja. Tönkje egyenetlen vastagságú rostokból van összetéve, teli, ruganyos, meztelen, tövén vastag, felfelé vékonyodó; a *spóratömeg által képzett üregbe szabadon behatol* s felső részével a spóratömeggel érintkezvén, azon mint rövid *oszlopocska* keresztülhatol, tetejével pedig a körlővel összeforr. A spóratömeg szivaesos, alsó felületén *mélyen kivájt*, fekete barna. Spórái hosszudadok, átlátszók, barnák. Nagyságában igen változó. Kalapja 1—4" széles, tönkje 2—5" hosszú. Termete a *Boletus scaber*-re emlékeztet.

Az afrikai *Secotium Gueintzii*-től, (Kze-Flora, 1840. 322. lap. V. tábla), melyet Gueintzius 1859. a Jóreménység fokánál homokon talált. Zeyher pedig Ujtenhagen mellett lelte gombánk karesubb termete és főképen mélyen kivájt glóbája által különbözik.

## 2. Duplabőrűek.

### Batarrea Muelleri K.

(II. tábla. 2. ábra.)

Körlője süvegidomú, tönkje igen hosszú, (1 láb), felfelé vastagodó, hártyás, lándzsás pikkelyektől egészen fedett.

Australia, Spencer Golf.

Szedte Tepper. Küldte Br. Mueller Nándor.

Bővebb leírás a Grevilleában i. h.

Példányunkon a külső körlő, mely a tönk alján lenni szokott, hiányzik.

### Geaster vittatus. Kalchb.

(V. Tábla. 2. ábra.)

Külső körlője hártyás- bőrös; boltozatos, nyolcz szabályos tojásdad alakú — hosszan hegyezett — czafatra hasadozó; alsó (külső) lapján csupasz halvány bőrszinű, hosszanti fehérre csíkokkal; felső (belső) lapja vékony, húsos, összefüggő (nem repedező) szürkés-barnás réteggel bevont.

Belső körlője gömbded, tönktelen, laposan-kúpos, rostoskás szájnylással, barnás. Spórái hajszövetekkel együtt szürkés olajszinűek, finoman tüskések. 0.003 mm.

Australia. Küldte Br. Mueller.



Középnagyságú belső körlője 2 cm. széles; külső körlője kitárt czafatjaival 9 cm. átmérőjű. A külső lapján levő repedések nem olykép ágasok és összefolyók, mint a *G. Micheliinál*, hanem egyenes vonalúak, párhuzamosak.

Lásd Grévillea 1880. p. 3.

### *Geaster lugubris* K.

(V. Tábla. 3. ábra.)

Még ki nem nyílt külső körlője golyós, mogyoró nagyságú, csupasz, alján köldökös, sárga barnás, feljebb fehéres. *Kinyíláskor* 7—8 keskeny, lándzsás, végükön néha kétfelé hasadt lebenyre oszlik, melynek belső lapjokon egy vékony, összefüggő, alig hasadozó *fekete* réteggel be vannak vonva. Belső körlője lenyomottan golyós, tönktelen, alján köldökös: szájnylása kissé domborodó, finoman rostocskás, fehér. Spórái golyósak, varacsosak, 0·003 mm. hajzatukkal együtt feketebarnák

Északi Mongolia, Čhangai, Eder folyam mellett. Lelt J. N. Potainn 4. sz. Fekete lebenyei és alján köldökös körlője által minden más földcsillagtól jól különbözik.

### 3. Keménybőrűek.

#### *Phellorina squamosa* K.

(IV. Tábla. 2—3. ábra.)

Egészen fehér. Tönkjével összefolyó feje gömbölyded, vagy kissé lenyomott, parásbőrös, később törékeny, vastag, szegletes pikkelyektől védett, meztelen. Tönkje parásan kérgezett, majdnem egyenletes vastagságú, vagy alján vastagabb, pikkelyes. Hajszövege csak gyér rostocskákból áll. Spórái gömbölydedek, 0·006 mm., simák, téгла-veresek.

Dél Afrika. Port Natal. Szedte Wood-Ujtenhagen, szedte Mac Owan 1093. sz. a.

6 Var. *Mongolica*. Tönkje karcsúbb, feje tetején sima, pikkelyei vékonyabbak, déli Altai Urton-Gol folyó torkolatánál szedte Potainn J. N.

A *Phellorina inquinans* Berkl. felfelé vastagodó tönkkel és sima felülettel bír.



*Areolaria* K. n. gen.

Körlője egyszzerű, gömbded, paraszerű kéreggel, köröskörül *előre képzett repedések* által, darabokra oszolván. Tartalma egnemű, spórák és dús hajszövetből állván.

A Berkleyféle *Phellorinától* és minden egyéb *Sclerderma*-féle nemtől különös felpattanási módja által különbözik.

*Areolaria tabellata* K.

(IV. Tábla. 1. ábra.)

*Lycoperdon tabellatum*. K. »Szibériai és Délamerikai gombák« a m. k. Akadémia Értekezéseiben. Budapest, 1878.

Körlője gömbded, bőrös-parás, merev, halvány, felületén köröskörül *előre képzett repedések* által, *ötszegletű táblácskákra* oszolván, alján eddig egy hasas, fel- és lefelé vékonyuló tönkbe végződvn, melynek belseje sejtes, kérge parás. Rögje függőleges átmetszetben kerekded, violaszínű, barnás. Puha, dús hajszöve, hosszú, görbe, elágazó rostocskákból áll, és észrevehetetlenül megy át a tönk sejtjeibe. Spórái gömbölydedek, varasosak (0.008 mm.) violaszínűek.

Keleti Szibériában, Jenizeisk tartományban *Mimusink* mellett lelte *Martianoff* S. K. 4. sz. a.

Az előtt e gombát a pöfetegek (*Lycoperdák*) közé soroztam, de már akkor is megjegyeztem, hogy benne valószínűleg egy új nem, vagy alnem képviselőjét üdvözölhetjük.

A peridium termékeny részének átmérője 3—4 cm., tönkje 3 cm. hosszú, 1.5—2 cm. vastag; ötszegletes táblácskái 5—6 mm. szélesek, 1 mm. vastagok, belül fehérek, eleinte összefüggők, sötétebb vonallal körözték, szélükön vastagabbak; végtére felrepedvn, egymástól elválnak és lehullanak.

*Areolaria strobilina* K.

*Phellorina strobilina* K. *Grevillea* 1880. IX. 4.

(Táb. IV. fig. 2.)

Körlője parásan kérgezett, lenyomottan gömbölyded, felső részén erős, vastag, kúp vagy pikkelyszerű kidudorodá, sokkal ellátott, sima, halvány, végtére határozott repedések által darabocskákra oszolván; tönkje teli, parás, meztelen, le-



felé vékonyodó. Spóratömege hajszoetével a tönktől elváló, szürkés vagy olajszín barnás. Spórai gömbölydedek, varacosak, alig átlátszók, (0'005 mm.).

Rockhampton, Queensland. Szedte Thozet 722. szám a. Küldte: Mueller.

Körlője 5—6 cm. átmérőjű; tönkje 3 cm. hosszú, 1—1'5 cm. vastag; a körlő kérge 2—3 mm. vastag.

A pikkelyek darabonként lehúllnak.

## I. Phalloidei. Fr.

### 1. Phallei Tr.

*Hymenophallus togatus* Kalchb.

(Tab. 1.)

Volva subglobosa, crassa, basi radialis quibusdam laxe anastomosantibus aucta, superne in lobos irregulares rumpens, flavida. Stipes, ventricosus-cylindricus, apicem versus parum attenuatus, interstitiis parvis, irregulariter sparsis passim lacunosus, albus, 5—6 poll. long. pollicem crassus; Pileus ovato-acuminatus, apice *pervius*, basi membrana plicatula, adpressa auctus, profunde *scrobiculato reticulatus*, olivaceus. Velum pileo *contiguum, tubaeforme*, margine integerrimo, ad medium stipitis dependens, album, interstitiis *parvis* subrotundis.

Amer. bor. ad Bethlehem Pennsylv. leg. E. A. Rau, qui etiam insigne, hujus fungi photogramma misit.

*Omphalophallus* K. n. subgen.

Excipulum mitraeforme, *liberum, impervium*, vertice *retusum*, leviter modo rugosum.

Inter omnes Phalleos modo *Xylophallus* Mont. excipulo mitrato, *libero, impervio* gaudet; sed fungus hic Cayennensis, ob stationem suam epixylam, pileum haud retusum sed margine ciliatum, et insuper statura decies minore a nostro fungo multum distat, adeo, ut in eodem genere militare nequeant.

*Omphalophallus retusus* K. n. sp.

(Tab. II. f. 1.)

Peridium exterius ovatum, gelatina distentum, laeve, al-



bum, apice in lobos irregulares rumpens, basi radícula unica, sed valida auctum. Stipes fistulosus, 6 poll. longus, cylindricus, cellulose srobiculatus, flavidus. Pileus ovatus, vertice *retusus*, *concausus*, ceterum *leviter modo rugosus*, in pagina inferiore laevis, glaber, griseus; margine integro. Sporae defluentes, ita ut pilei vertex et pars superior denudatur et alba appareat, dum pars pilei inferior nigra persistat.

Australia. In terra, ad Illawara, N. S. Wales, leg. Kirton. Statura est nostri Phalli impediti.

## 2. *Lysurei*.

*Aseroë rubra* Berkl.

(Tab. V. fig. 1.)

Iconem species hujus satis notae hoc loco ideo inserui, quia illa, per Dominam in Australia degentem (Mistress E. Forde) ad vivum picta est et formam, lobis latioribus ab icone Berkeleyi quadamtenus differentem monstrat.

Australia, N. S. Wales. com. de Mueller.

## II. *Lycopodacei*.

### 1. *Podaxinei*.

*Secotium excavatum* K. n. sp.

(Tab. III.)

Peridium coriaceum, pileiforme, distincte stipitatum, laeve vel rugosum, album, saepe squamis floccosis fuscidulis ornatum, inferne in lacinulas fatiscens et evanidum, massam sporiferam denudans. Stipes solidus elasticus, e fibris inaequaliter crassis compositus, nudus, ad basim oboesus, sursum attenuatus, superne in *cavitatem a Hymenio formatam libere intrat*; Hymenium vero ipsum attingens, illud ut *columella* brevis, percurrit et demum vertice cum Peridio confluit. Massa sporifera (gleba) spongiosa, gyrosa, subtus *profunde excavata*, umbrina. Sporae oblongae, e nucleolatae, pelucidae, fuscae.

Magnitudine valde variat. Pileus 1—4" latus, stipes 2—5" longus, statura *Boletum scabrum* in memoriam revocat.

Ab Africano *Secotio Gueintzii* (Kze. Flora 1840. p. 322



Tab. V.) quem Gueintzius 1859. in arenosis promontorii B. Spei detexit, et Zeyherus quoque ad Ujtenhagen legit, differt statura elatiore et praesertim hymenio profunde excavato.

## 2. Diplodermei.

Batarrea Muelleri K.

Grevillea 1880. IX. p. 3.

(Tab. II. fig. 2.)

Peridium mitraeforme; stipes longissimus (1') sursum sensim incrassatus, totus squamis membranaceis, lanceolatis, *pendulis* obsessus.

Australia, Spencer Golf, leg. Tepper, mis. de Mueller.

Uberior descriptio in Grevillea l. c.

In specimine nostro, peridium exterius, (Volva) ad basim stipitis deest.

## 3. Sclerodermei.

Phellorina squamosa K.

(Tab. IV. fig. 2. 3.)

Tota alba. Capitulum stipiti contiguum, globosum, vel globoso depressum, suberoso coriaceum, fragile, demum circum circa squamis, crassis, rigidis *subcomicis* munitum, glabrum. Stipes solidus, demum cavus, suberoso corticatus, subaequalis vel basi bulbosus, squamis firmis vestitus. Capillitium e fibris parcis compositum, vel subnullum; Sporae globosae, minutae, 0.006 mm. in massam pulveraceam, *lateritii* coloris, conglobatae. In *Africa* australi, ad Port Natal l. Wood, ad Ujtenhage leg. Mac Owan num. 1095. 6 Var. *Mongolica*. Stipite graciliore, capitulo vertice laevi, squamis tenuioribus. Altai australis, in pratis humidis, ad faucem fluvii Urtongol legit. I. N. Potanin.

Huic similis *Phellorina inquinans* Berkley stipite sursum incrassato, cum capitulo confluyente gaudet et squamis caret.

Areolaria K. n. gen.

Peridium simplex, capitatum suberoso corticatum; cir-



cumcirca per *rimas definitas*, in frustula dehiscens; intus similare, sporas in capillitio denso, sessiles includens.

A *Phellorina* Berkl. omnibusque aliis Sclerodermeorum generibus peculiari dehiscendi modo, distincta.

### Areolaria tabellata K.

(Tab. IV. fig. 1.)

Synon: *Lycoperdon tabellatum* K. »Szibériai és Dél-amerikai gombák.« »In Bert. Acad. reg. Scient. Hungaricae-Budapest. 1878. Peridii pars superior globosa, suberoso coriacea, rigida, pallida, superficie *per rimas definitas*, circumcirca in *tabellas pentagonas dehiscens*; inferne abit in stipitem ventricosum. sursum deorsumve attenuatum, intus cellulosum, extus suberoso corticatum. Gleba, in sectione verticali rotunda est violaceo fusca. Capillitium molle, e filis tenerrimis, longis, curvatis, ramosis contextum sensim in stratum cellulosum stipitis abiens. Sporae globosae, verruculosae (0.008 mm.) violaceae.

In Siberia orientali, ad Minusinsk, Provinciae Jeniseisk leg. Nicol. Martianoff. Peridii pars fructificans 3—4 cm. in diametro; stipes 3 cm. longus, 1.5—2 cm. crassus; tabellae pentagonae 5—6 mm. latae, 1 mm. crassae; intus albae, primum cohaerentes, linea obscuriori limitatae, margine incrasatae, demum rimose dehiscens et singillatim deciduae. Sporae vix stipitellatae.

Olim quidem (l. c.) fungum hunc *Lycoperdis* adscripsi; sed jam tunc monui, nos in eo procul dubio novi generis typum possidere.

### Areolaria strobilina K.

Syn. *Phellorina strob.* K. in *Grevillea* 1880. IX. 4.

(Tab. IV. fig. 2.)

Peridio suberoso-corticato, globoso depresso, superne squamis crassis angulatis, prominentibus munito, glabro, pallido, demum rimose dehiscens; stipite solido, sublignoso, nudo, deorsum attenuato. Sporarum massa, a stipite distincta,



cinereo-fuscescens. Sporae globosae, verruculosae, vix pellucidae (0.005 mm. diam).

Rockhampton, Queensland leg. Thozet. Nro 722 (Mueller).

Peridium 5—6 cm. diam; stipes 3—4 cm. longus, 1—1.5 cm. crassus, parietes peridii 2—3 mm. crasso, squamae areolatae, frustulatim delabentes.

#### Geaster vittatus Kalchb.

Peridium exterius membranaceo-coriaceum, fornicatum, in octo circiter lobos regulares, ex ovato longe acuminatos fissum, pagina ejus inferior (externa) subglabra, alutacea, longitudinaliter rimosa, ut albo vittata appareet; superior (interna, strato carnoso, tenui, continuo, haud rimoso!) tecta, cinereo-fusca. Peridium interius globosum, sessile, ore late conico, fimbriato-ciliato, fuscidulum. Sporae cum capillitio denso griseo-olivaceae, subtiliter echinulatae, minutae 0.003 diam.

Australia, (de Mueller).

Mediocris, peridio interiori 2 cent. lato, exteriori-lobis expansis, 9 cent. Rimae in pagina inferiori peridii externi, non sunt ramoso anastomosantes, ut in G. Michelii, sed simplices, lineares, subparallelae.

Conf. Grevillea 1880. IX pag. 3.

#### Geaster lugubris Kalch.

(Tab. V fig. 3.)

Peridium exterius adhuc *clausum*, subglobosum, nucis Avellanae magnitudine, glabellum subtus profunde umbilicatum echraceo — fuscescens, supraalbidum; — *apertum* in 7—8 lacinias, anguste lanceolatas, simplices vel apice bifidas disrumpens; pagina interna strato tenui, continuo (vix rimoso) *nigro* tecta. Peridium interius depressa globosum, basi umbilicata sessile. Orificium parum prominens subtiliter fibrillosum album. Sporae globosae, verruculosae 0.003 mm. cum capillitio umbrinae.

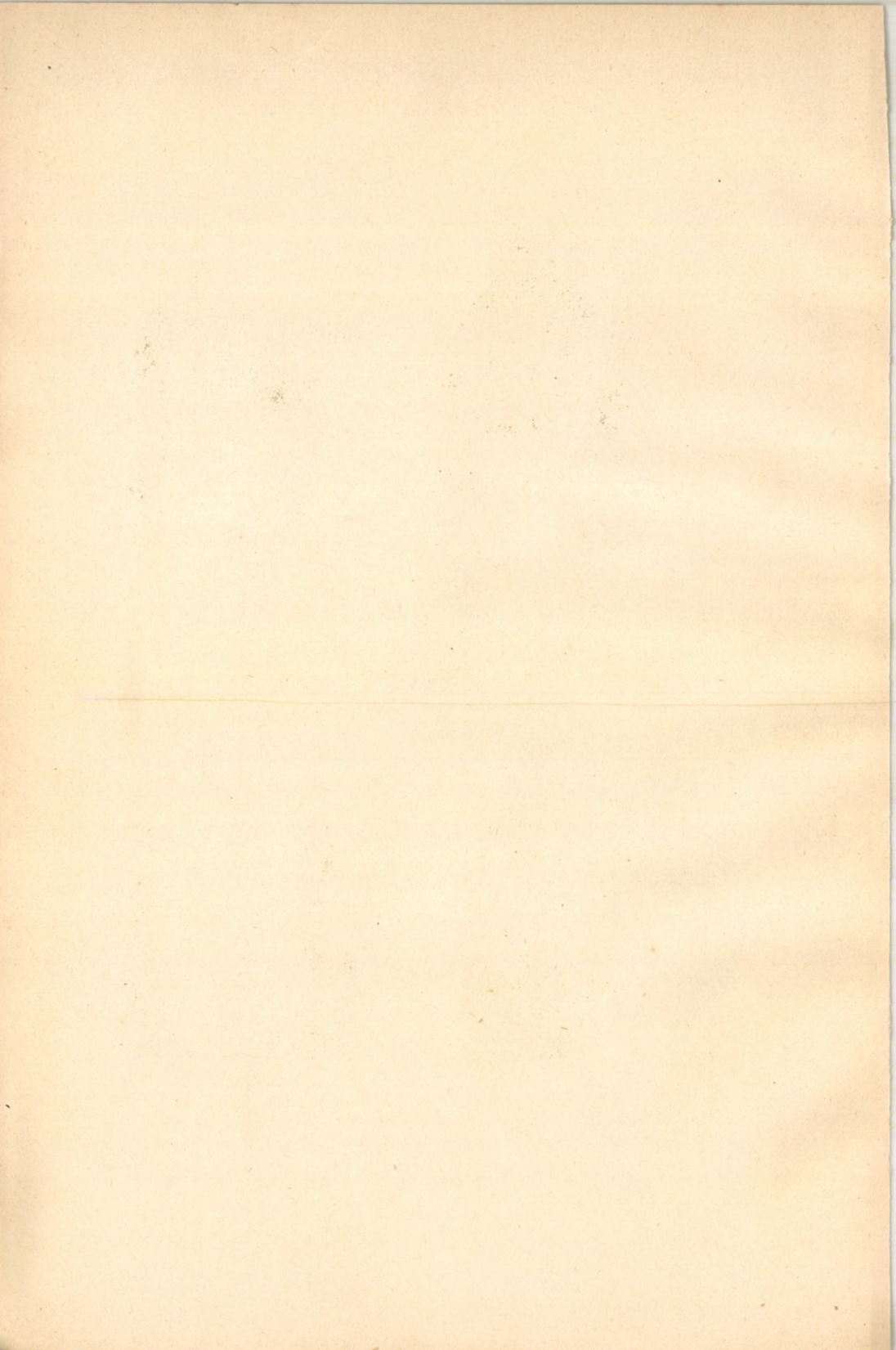
Mongolia borealis. Changai ad fluv. Eder leg. I. N. Potanin. No. 4.

Peridio basi umbilicato et laciniis nigris ab omnibus hucdum notis benedistincta species.







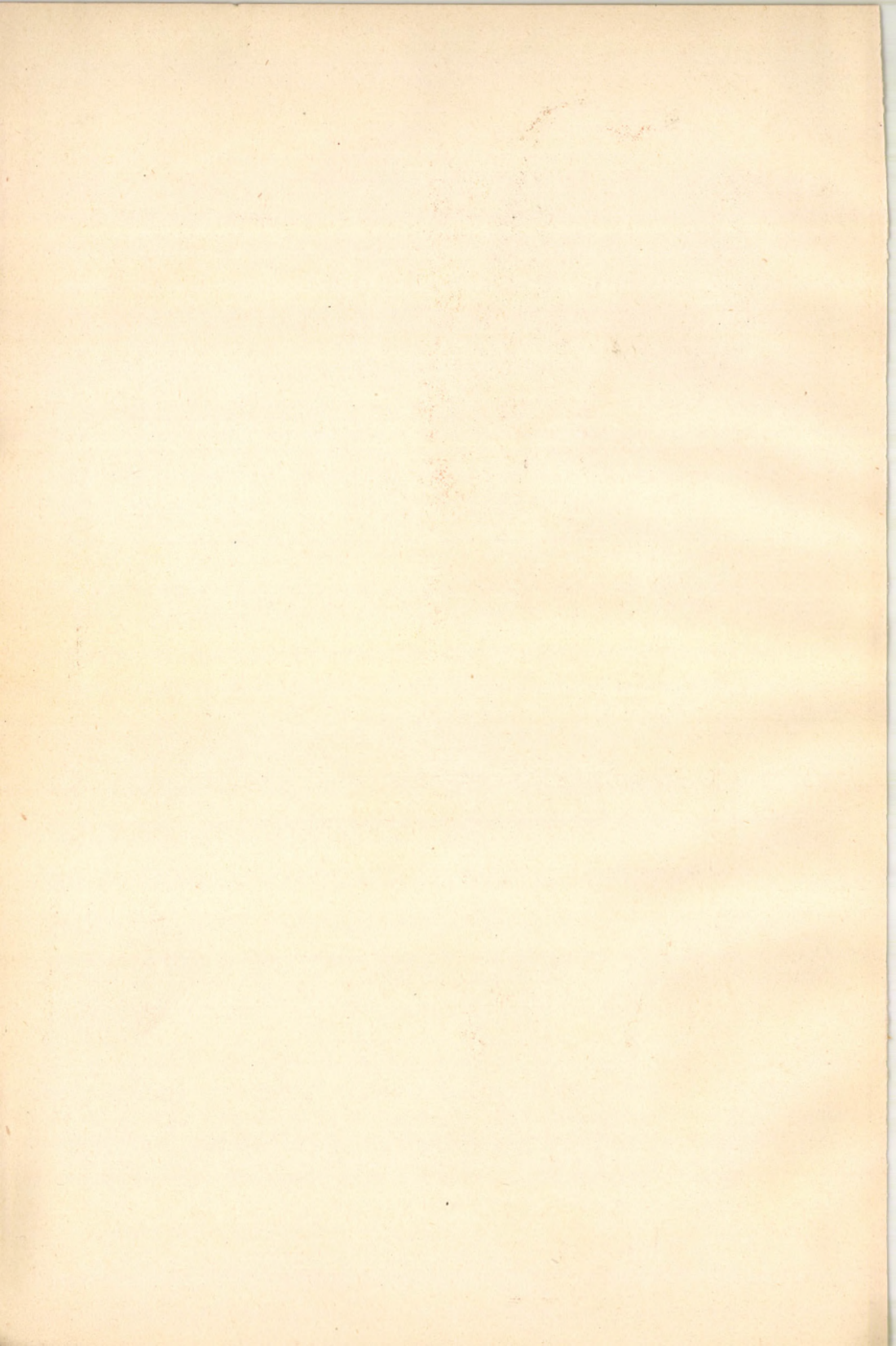






1. *Omphalophallus retusus*. K.

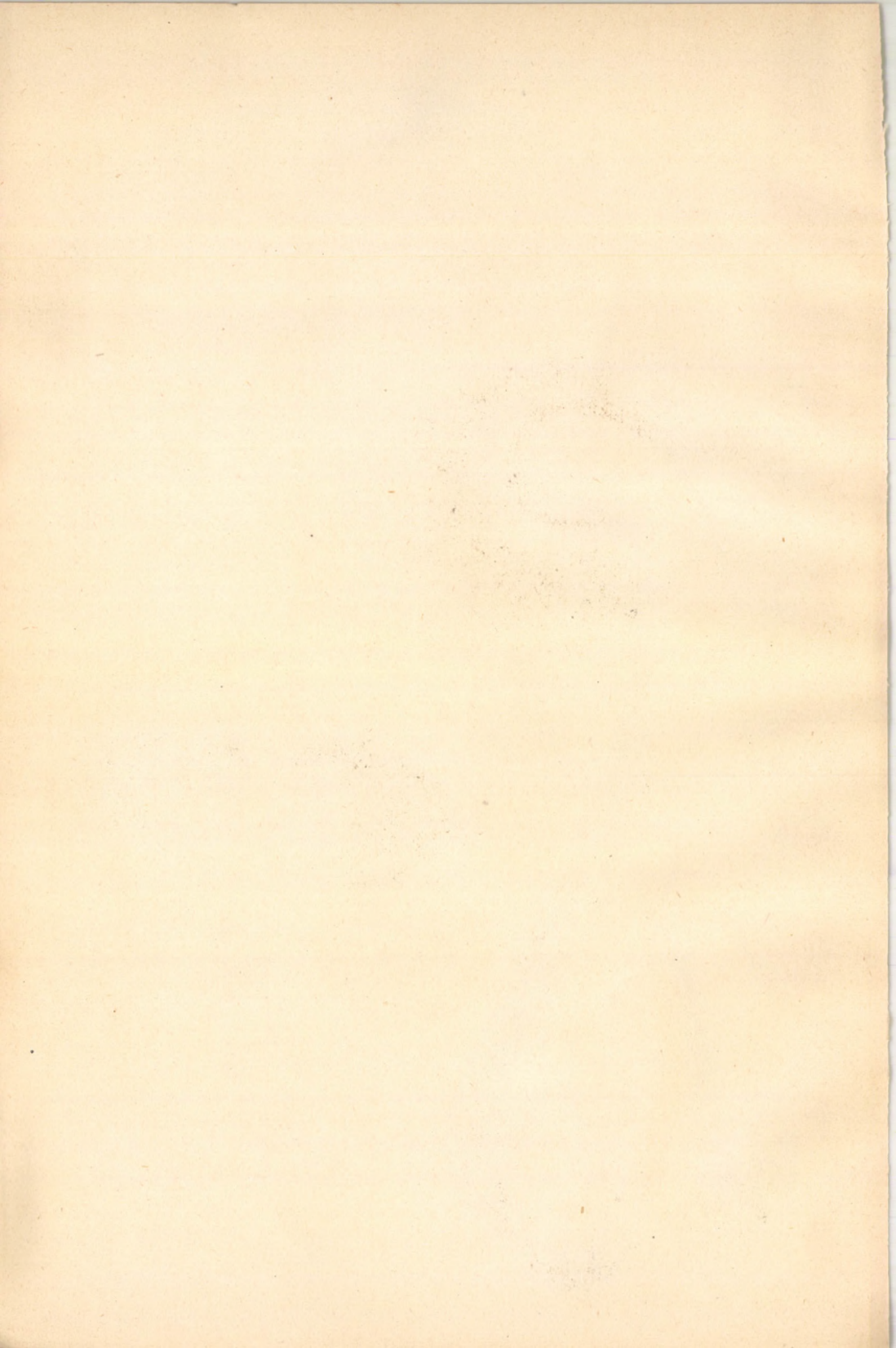




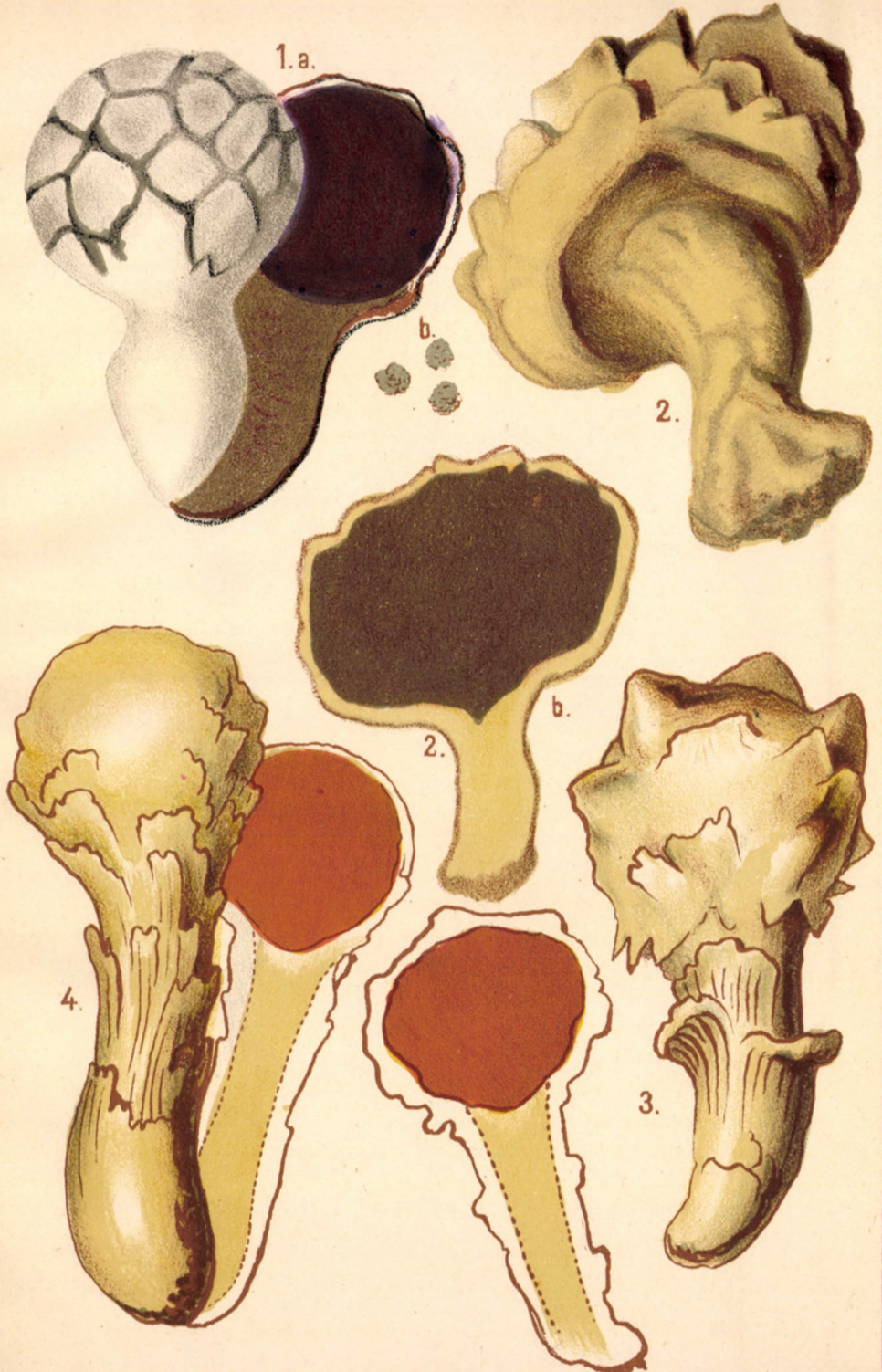








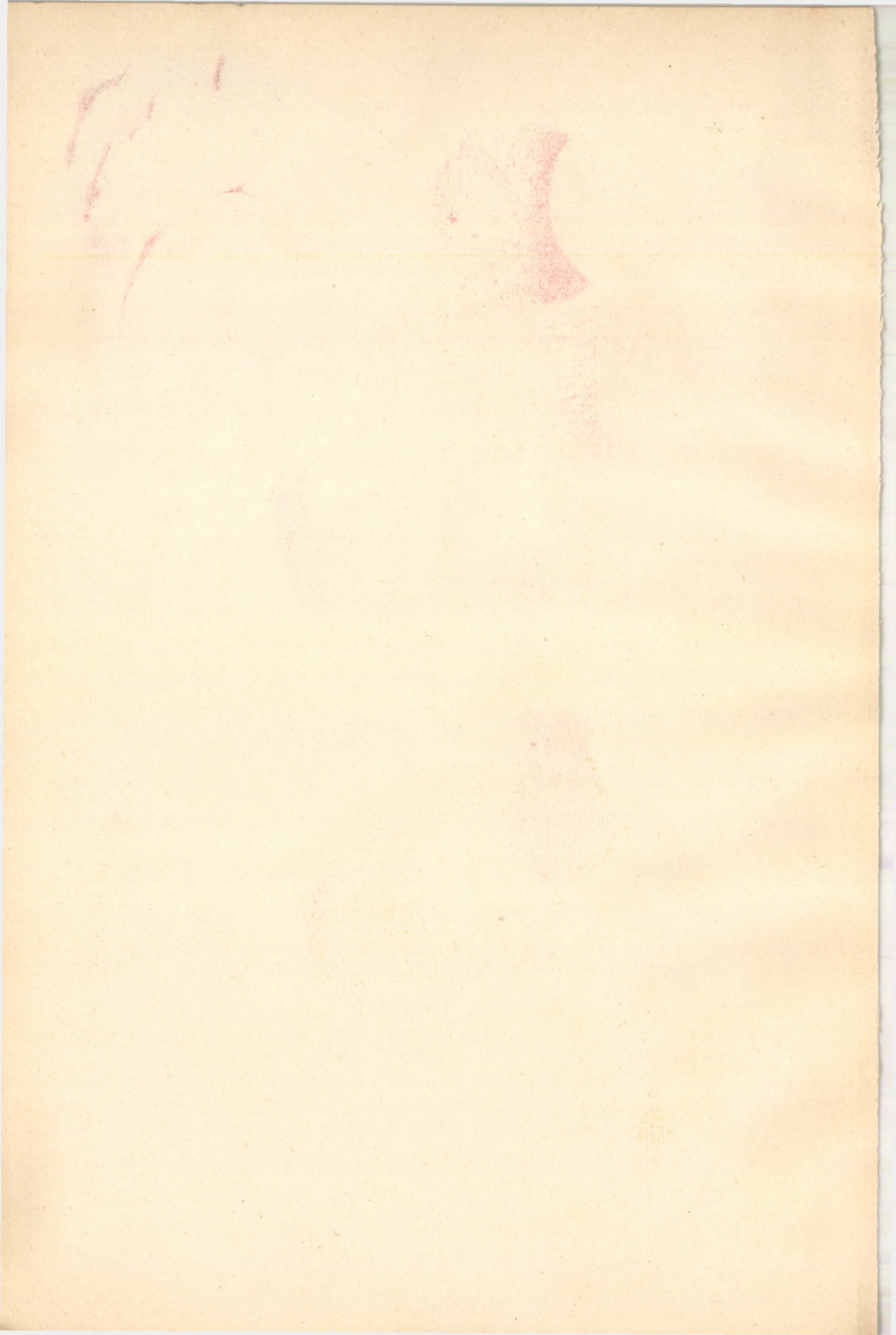




1. *Areolaria tabellata*. K.

2. *Areolaria strobilina*. K.



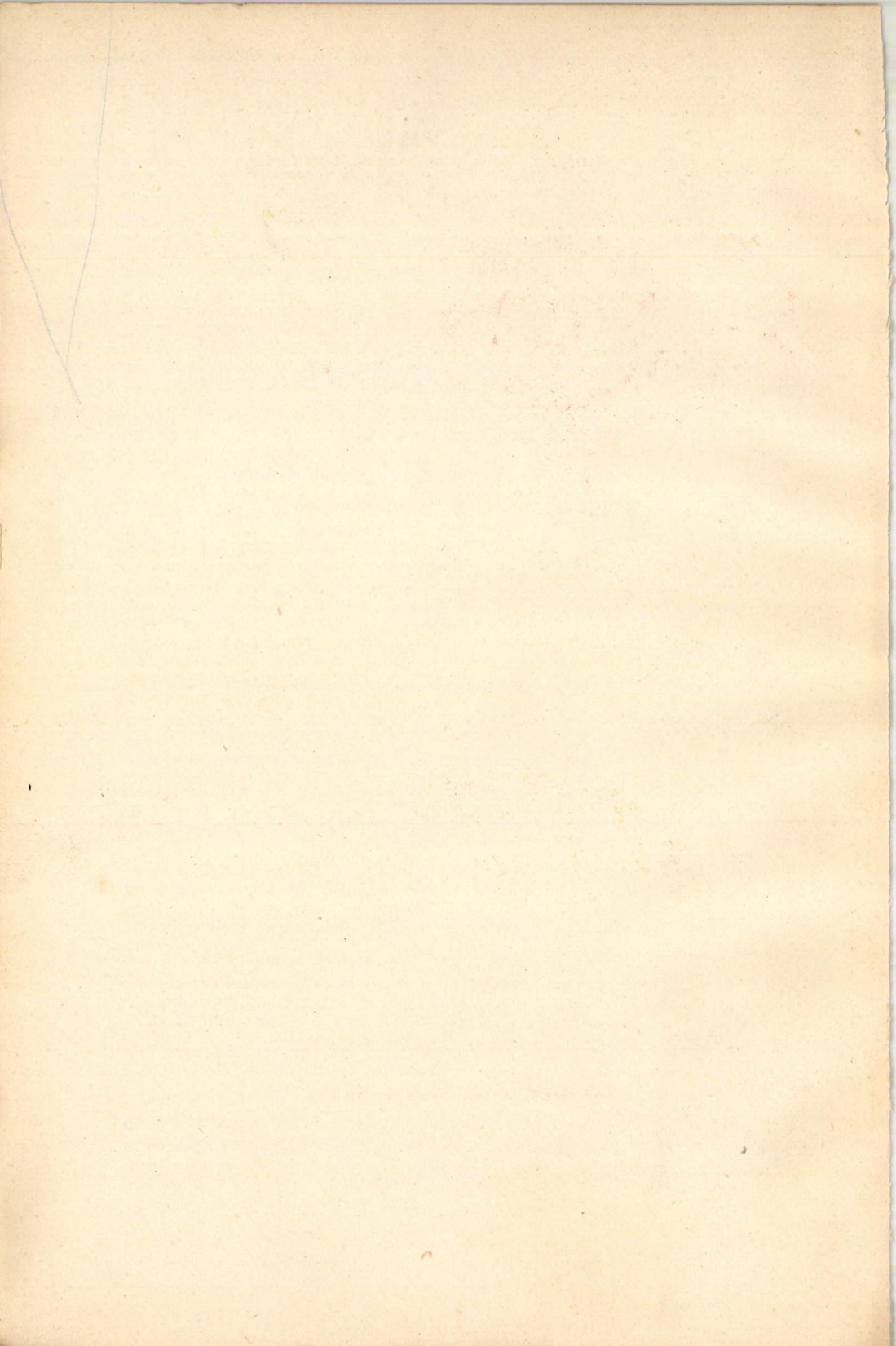






1. *Aseroe rubra*. Berkl.  
2. *Geaster vittatus* K.







Sebestyén Endre lev. tag fölött. Dr. Rózsay Józseftől. 10 kr. — XV. Floristicai adatok, különös tekintettel a Roripákra. Borbás Vinczétől. 40 kr. — XVI. A hazai epilobiumok ismeretéhez. Borbás Vinczétől. 20 kr. — XVII. A szaruhártya szalagszerű elhomályosodásáról. (Bundförmige Hornhauttrübung.) Rajzzal egy táblán. Dr. Goldzieher Vilmostól. 10 kr. — XVIII. Vizsgálatok az egy corticalis látómezőjéről. Dr. Laufenaueer Károlytól. 20 kr. — XIX. Újabb adatok a tengeri moszatok krystalloidjairól. Klein Gyulától. Egy táblával. 30 kr. — XX. A magas hőmérsék és karbolsavgőz hatása szerves testekre. Than Károlytól. 10 kr. — XXI. Az alsó-kékedi gyógyforrás kémiai elemzése. Stollár Gyulától. A felső-rákosi savanyúvíz, valamint a székely-udvarhelyi hideg sós fürdő kémiai elemzése. Dr. Solymosi Lajostól. 20 kr. — XXII. A felső-ruszbachí ásványvíz vegyelemzése. Scherffel W. Auréltól. 10 kr. — XXIII. A gránát és Cordierit (Ditroit) szerepe a magyarországi Trachytokban. Dr. Szabó Józseftől. 30 kr. — XXIV. Megemlékezés Bernard Claude fölött. Balogh Kálmántól. 20 kr. — XXV. Regnault H. Victor emlékezete. Dr. Than Károlytól. 10 kr.

### Tizedik kötet. 1880.

I. Közlemények a m. k. egyetem vegytani intézetéből. I. Adatok a carbonylsulfid fizikai sajátságaihoz. Dr. Illosvay Lajostól. — A budapesti világitógáz kémiai analýise. — Ugyanattól. — Egy földpát mennyiségi analýise. Ioczkai Józseftől. — II. Gróf Vass Samu emlékezete. Deák Farkastól. — III. A magyarországi dunaszigetek földirati csoportosulása s képződésök tényezői. Dr. Ortway Tivadarától. Egy melléklettel. — IV. Adatok a Martin-aczél tulajdonságainak ismertetéséhez. Kerpely Antaltól. — V. A víz-elvonó testek behatásáról a kámforsavra és amidjaira. Balló Mátyástól. — VI. A vadgesztenye gyökereinek ismertetéséhez. Klein Gyulától és Szabó Ferencztől. Egy táblával. — VII. Az utóvilágításról Geissler-féle csövekben. Dr. Lengyel Bélától. — VIII. A rank-herleini és szejkai ásványvizek kémiai elemzése. Dr. Lengyel Bélától. — IX. A városligeti artézi kút hévforrásának vegyi elemzése. Than Károlytól. — X. Adatok a Mecsekhegység és dombvidéke Jurakorbéli lerakódásának ismertetéséhez. I. Stratigraphiai rész. Böckh Jánostól. — XI. Myelin és idegvelő. (Szövetteni tanulmány.) Petrik Ottótól. 16 rajzzal. — XII. Közlemények a m. k. egyetem vegytani intézetéből. I. A durranó lég sűrűségének meghatározása. Kalecsinszky Sándortól. — II. A nitrosylsav néhány sójáról. Dr. Csulak Lajostól. — XIII. A magyar tengerpart szivacsfaunája. I. közlemény. Dr. Dezső Bélától. — XIV. A bábolnai meleg »Mátyás-forrás« és a szovátai »Fekete-tó« hideg sóforrás kémiai elemzése. Dr. Hankó Vilmostól. — XV. Közlemények a kolozsvári egyetem élet- és körvegytani intézetéből. Dr. Ossikovszky Józseftől. I. Adalék a hyrosin és a skatol vegyi szerkezetéhez. II. Arsenkének mint mérge s annak szerepe törvényszéki kérdésekben. III. A tellurnak előállítására nagyági aranytellur érczekből és a nyers tellurból. — XVI. Az ágyéki és gerinczagi dűzők többszöröségéről. Dr. Davidaleóttól. Egy táblával. — XVII. Új vagy kevesebbé ismert szömörceögfélék. (Phalloidei novivel minus cogniti.) Kalchbrenner Károlytól. Három táblával. — XVIII. Az associált szemmozgások idegmechanismusról. Dr. Hógyes Endrétől. I. közlemény. 2 könyomatú és 3 egyszerű nyomatú táblával. (Bevezetés. I. rész. A fej- és testmozgásokat kísérő associált szemmozgások tünényei emlősöknél és az embereknél.)

### Tizenegyedik kötet. 1881.

I. Az associált szemmozgások idegmechanismusról. 2 fametszettel. (Második közlemény. II. rész. Az idegrendszer egyes részeinek befolyásáról az önkénytelen associált szemmozgásokra.) Dr. Hógyes Endrétől. — II. A Frusca-gora aquitaniai flórája. 4 táblával. Dr. Staub Mórictól. — III. A pinguicula és utricularia sejtmagjaiban előforduló krystalloidokról. (Egy táblával.) Klein Gyulától. — IV. Vegyereálytani vizsgálatok. (II. értekezés.) Dr. Than Károlytól. Egy tábla körhajzzal. — V. Újabb tanulmányok a kámforesoport köréből. Balló Mátyástól. — VI. A homorodi vasas savanyúvíz-források kémiai elemzése. Dr.



Solymosi Lajostól. — VII. A solymosi hideg savanyú ásványvíz chemiai elemzése. Dr. Hankó Vilmostól. — VIII. Önműködő higanylégszivattyú. Schuller Alajostól. Egy rajzzal. — IX. Adatok a Mecsekhegység és dombvidéke jurakorbeli lerakódásainak ismeretéhez. (II. Palaeontologiai rész.) Böckh Jánostól. 10 tábla rajzzal. — X. A carludovica és a canna gummijáratáiról. Szabó Ferencztől. Egy táblával. — XI. Budapest főváros ivóvízei egészségi szempontból néhány ásványvíz elemzése. Balló Mátyástól. — XII. Emlékbeszéd William Stephen Atkinson külső tag felett. Dr. Duka Tivadartól. — XIII. Adatok a harántcsikú izmok szerkezete- és idegvégződéséhez. (Székfoglaló értekezés.) — Thanhoffer Lajostól. Egy 4-es rétü tábla rajzzal. — XIV. A mohai (fehérmezei) Ágnes-forrás vegyelemzése. Dr. Lengyel Bélától. — XV. Egy újabb szerkezetű, vízszivattyúval combinált higany-légszivattyúról. Dr. Lengyel Bélától. Egy tábla rajzzal. — XVI. Az elzöldült szarkaláb mint morphologiai utmutató. Borbás Vinczétől. Egy tábla rajzzal. — XVII. A viznek képződési melegéről. Schuller Alajostól. — XVIII. Békésvármege flórája. Dr. Borbás Vinczétől. — XIX. Rendhagyó köggombák. Hazslinszky Frigyesztől. Rajzokkal. — XX. Dolgozatok a k. m. tud. egyetem élettani intézetéből. Közli Jendrássik Jenő. (I. Adatok a szűrődés tanához. Regézy Nagy Imre tr. tanársegédttől. II. A gyomor hámsajtjeiről. Ballagi János tr. élettani gyakornoktól. III. Adatok a zsírfelszívódáshoz a gyomorban. Mátrai Gábor orvostanhallgatótól. IV. A zsirok átszivárgásáról, nevezetesen az epe befolyása alatt. Hutyra Ferenc orvostanhallgatótól. (Rajzokkal.) — XXI. — Emlékbeszéd. Kenessey Albert felett. Galgóczy Károlytól. — XXII. A tudományok haladásának befolyása a selmecvidéki bányamivelésre. Péch Antaltól. — XXIII. Vegyeréltani vizsgálatok. A calorimetrikus mérések adatainak összehasonlításáról. Than Károlytól. — XXIV. Közlemények a m. kir. egyetem vegytani laboratoriumából. Bemutatta Than Károly. (I. A borkősav száraz lepárlási terményeiről. Liebermann Leótól. II. Adatok a Carbonylsulfid physikai sajátágaihoz s tiszta Carbonylsulfid előállítására. 2-ik közlemény. Hovay Lajostól.) — XXV. Közlemények az állatorvosi tanintézet vegytani laboratoriumából. Liebermann Leótól. (I. A kénessav kimutatása a borban és más folyadékokban. II. Egy készülék könnyen olvadó fémek és öntvények olvadási pontjának meghatározására.) Egy rajzzal. — XXVI. A hydrogen hyperoxyd képződése égés közben. II. Válasz a víz képződési melegének ügyében. Schuller Alajostól.

### Tizenkettedik kötet. 1882.

I. Baryt és Cerussit Telekesről, Borsodmegyében. (Négy könyomatú táblával.) Schmidt Sándor múz. örsegédttől. — II. Kristálytani és optikai vizsgálatok az Aranyihegyi Amphibolon. (Egy képtáblával.) Franzenau Ágoston műegyetemi tanársegédttől. — III. Értekezések a Miomechanika köréből. Jendrássik Jenőtől. IV. Helyreigazító észrevételek Thanhoffer Lajos úrnak e című székfoglaló értekezéséhez : Adatok a harántcsikú izmok szerkezete és idegvégződéséhez : Jendrássik Jenőtől. — V. A Vampyrella fejlődése és rendszertani állása. (Két táblával.) Klein Gyulától. — VI. Az Aquilegiák rendszere és földrajzi elterjedése. (Systema et area Aquilegiarum geographica.) Dr. Borbás Vinczétől. — VII. A szénkönyenek égése chlorgázban. P. Kiss Károlytól. — VIII. Adatok a növények, különösen az Euphorbiceák tejnedvének ismeretéhez. (Két táblával.) Dietz Sándortól. — IX. Helyreigazító észrevételek Jendrássik Jenő úr »Helyreigazító« című »Észrevételeire« Thanhoffer Lajostól. — X. Adatok a Cestodák ismeretéhez, a Solenophorus Megalocephaluson megejtett vizsgálatok alapján. 17 ábrával. (A heidelbergi egyetem állattani intézetéből.) Dr. Roboz Zoltántól.